

науковий співробітник лабораторії естетичного виховання
Інституту проблем виховання НАПН України

ДЕЯКІ АСПЕКТИ МИСТЕЦЬКИХ УПОДОБАНЬ ШКОЛЯРІВ: РЕАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ

У системах загальної освіти країн Європи «підсилюється тенденція щодо визнання мистецьких дисциплін важливим фактором залучення дітей і молоді до європейської культури в процесі формування почуття європейськості з урахуванням національного підґрунтя» [2, с. 2].

В Україні, яка сьогодні шукає продуктивних шляхів інтеграції з Європою в усіх галузях, в тому числі – в освіті, здійснюються наукові розробки нових підходів до естетичного виховання, які відповідають духові часу і актуальним потребам освіти і виховання в цілому. Зокрема, розробляється теорія і методика формування мистецьких уподобань як чинника не лише художньо-мистецького, а й загальнолюдського розвитку.

Формування мистецьких уподобань школярів реалізується через зміст мистецької освіти, тобто «системне поєднання знань художніх творів (фактичного матеріалу), теорії мистецтва та історії його розвитку, практичних умінь і навичок в галузі мистецької діяльності, досвіду сприймання мистецтва, критично-оцінювального ставлення та інтерпретаційних підходів до надбань мистецької спадщини, а також творчої роботи в галузі мистецтва» [3, с. 87].

З метою діагностики мистецьких уподобань школярів у сфері образотворчого мистецтва і архітектури було проведено опитування учнів 8 – 9 класів загальноосвітніх шкіл Києва. Запропонований їм опитувальник складався із запитань і завдань, спрямованих на виявлення їхнього особистісного ставлення до мистецтва в цілому і окремих мистецьких явищ, знань про твори образотворчого мистецтва і архітектури, художників,

скульпторів, архітекторів, наявності індивідуальних мистецьких уподобань і прагнення до розвитку і самовдосконалення в художній діяльності.

Результати опитування виявили зацікавлення учнями запропонованою тематикою. У багатьох є улюблені архітектори, художники, скульптори. Серед них переважають добре відомі митці. У співвідношенні «зарубіжні – вітчизняні» з великою різницею переважають зарубіжні. Лічені імена – «ексклюзивні», мало відомі широкому загалу. Це, наприклад, данська художниця першої пол. ХХ ст. Герда Вегенер, молодий сучасний художник з Бразилії Габріель Піколо (Кун), всесвітньовідома іраксько-британська архітектор кінця ХХ – поч. ХХІ ст. Заха Хадід, українська дизайнерка одягу Ката Радянская, сучасний гавайський художник-мариніст Рой Гонсалес Табора.

До кола улюблених творів увійшли і архітектурні споруди, і живопис, і скульптура, здебільшого теж зарубіжні. Але «топ-верхівку» зайняли київські шедеври зодчества. Це Софійський собор і творіння Владислава Городецького: славнозвісний «Будинок з химерами» і костел Святого Миколая.

Учні цікавляться сучасним мистецтвом, знають провідні столичні галереї і арт-центри, деякі з найбільших світових музеїв (Лувр, Ермітаж). Але відвідують за власним бажанням художні музеї і галереї нечасто, трохи більше половини опитаних (56%) відповіли, що роблять це інколи. Значна частина учасників опитування впевнені у своєму знанні рідного міста, його історико-архітектурних і мистецьких пам'яток настільки, що готові провести екскурсію гостям Києва.

Більше третини займаються малюванням (в гуртках або самостійно), приблизно стільки ж хочуть навчитися малювати. Відповіді свідчать про те, що учні потерпають від психологічних проблем, великих навантажень на нервову систему і тому інтуїтивно, а інколи й свідомо вдаються до малювання як арт-терапевтичного засобу.

На жаль, київські школярі на згадали жодного українського музею за межами столиці України. Вони мало знайомі з вітчизняним мистецтвом, як сучасним, так і минулих епох. Низькі показники популярності українського мистецтва у відповідях – від незнання, від недостатнього рівня обізнаності з його творами, напрямками, особливостями. Тому саме у популяризації мистецтва України, спрямуванні інтересу школярів на його пізнання полягає актуальне завдання вчителів, вихователів, керівників гуртків і студій, науковців – усіх, хто професійно і за покликом душі дотичний до справи естетичного виховання.

Крім того, опитування виявило необхідність посилення компоненту сучасного мистецтва в естетичному вихованні школярів. Адже «сприйняття сучасної мови для багатьох учнів виявляється ускладненим. Відомо, що мистецькі прихильності особистості базуються на звичних художніх канонах, напруженість нових ліній, ритмів, звучань нерідко викликає незрозуміння. Практика підтверджує факт відриву сприйняття учнів від випереджального руху мистецької творчості.» [3, с. 141].

Педагогам слід залучати своїх вихованців як до випробуваної часом художньої класики, так і до новітніх арт-практик. При цьому, з одного боку, прищеплювати толерантність до незрозумілого, а з другого - здатність зберігати власний смак, обстоювати свої погляди всупереч загальним тенденціям. Баланс цих якостей сприяє гармонійному особистісному розвитку школяра в цілому, не лише у мистецькій сфері.

Список використаних джерел

1. Зязюн І. А. Естетичні засади розвитку особистості / І. А. Зязюн // Мистецтво у розвитку особистості: монографія / [за ред., передмова та післямова Н.Г. Ничкало]. – Чернівці: Зелена Буковина, 2006. – С. 14–36.
2. Ніколаї Г.Ю. Методологічні пошуки у сфері мистецької освіти / Г.Ю. Ніколаї // Актуальні питання мистецької освіти та виховання. – 2013. – Вип. 1. – С. 3-17.
3. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін)//Галина Микитівна Падалка. – К.: Освіта України, 2008. – 274 с.